

Gesprekspapier Bijbelproject IV: Elk woord (over verscheidenheid in de Bijbel)

Dit is de laatste dienst van een korte serie leerdiensten over de Bijbel. In de eerste dienst hebben we het gehad over hoe de Bijbel door heel veel kleine verhalen heen één groot verhaal vertelt over hoe God vanaf het begin van de wereld op weg is gegaan met mensen om hen uiteindelijk te brengen op hun bestemming, het hemelse Jeruzalem dat op de aarde zal neerdalen. Steeds zie je hoe God mensen opzoekt, hen vergeeft, ze corrigeert, ze troost en weer op weg helpt. En steeds zie je hoe God wil dat mensen reageren met geloof, dat is vertrouwen. Het hoogtepunt van het verhaal, het punt waar alles samenkomt is bij Jezus; als Hij sterft en opstaat. Dan zien we al die verhalen van mensen samenkomen. Immers Jezus is Gods Zoon, die als mens in volkomen geloofsvertrouwen op weg gaat, Zijn door God gegeven roeping vervuld. Zo had God het bedoeld voor ons mensen: dat we zo in vertrouwen op God en op Zijn liefde zouden leven. Zo heeft Jezus het gedaan. En bij Jezus zien we ook hoe eindeloos ver God gaat om het vertrouwen van ons mensen te winnen. Immers Jezus is God de Zoon die gekomen is om verloren mensen op te zoeken en ze te redden en ze eeuwig leven te geven. Jezus gaat zelfs totaan de dood aan het kruis. Ze ver reikt Gods liefde, tot in de diepste menselijke verlorenheid. Bij Jezus komt alles samen: hoe wij mensen bedoeld waren: levend in vertrouwen op Gods liefde. En hoe groot Gods verlangen is om ons mensen te redden.

Dat is dus het grote verhaal. God die met mensen op weggaat. Met als hoogtepunt, als punt waar alles samenkomt: Jezus, Gods Zoon.

Als je dan de Bijbel openslaat dan blijkt de verscheidenheid nog groter te zijn dan je misschien gedacht had. Ja, er staan allemaal verhalen in van hoe God met mensen op weg gaat. En hoe die mensen, soms vertrouwend, soms struikelend en falend, door God verder geholpen worden. Die verhalen kom je tegen maar nog veel meer. Niet alleen verhalen. Ook gedichten. Ook spreuken. Ook vreemde beelden van draken, een zeemonster of beesten met hoorns. Ook brieven. Ook profetieën. De Bijbel is net een boeket met allemaal allemaal verschillende bloemen. En vanmiddag zal het daar over gaan. Over hoe juist die verscheidenheid ons ook helpt in ons leven met God, ons helpt om Hem te blijven vertrouwen.

We zullen een aantal soorten teksten bekijken, en dan ook kijken naar hoe je door zulke teksten geholpen kan worden in je geloof. Het is goed namelijk om je bewust te zijn van wat voor soort tekst iets is. Dan weet je namelijk waar je op moet letten. Meestal gaat dat automatisch en hoef je daar nauwelijks moeite voor te doen. Je hoeft niet heel lang na te denken om te zien of iets een reclame is of een krantenartikel. Zo gaat dat in de Bijbel ook. Je hoeft echt niet lang na te denken om te zien of iets een gebed is of een spreuk. Dat zie je zo. Soms is het moeilijker (daar zijn ook voorbeelden van). En hoewel het meestal dus heel gemakkelijk is om te herkennen wat voor soort tekst je leest, kan het toch goed zijn om iets meer te weten over die soorten teksten. God heeft die verschillende soorten teksten namelijk niet voor niets in Zijn Woord gezet.

Vragen:

Welke soorten teksten kun je noemen (gedicht, krantenartikel etc.)?

Maakt het uit wat voor soort tekst het is voor hoe je zo'n tekst leest?

Waarom zou de Heere verschillende soorten teksten in de Bijbel hebben laten zetten?

De eerste soort tekst die we gaan bekijken is niet zo gemakkelijk te herkennen. Het is wel een heel bekende tekst. Maar wat voor soort tekst is het eigenlijk?

We lezen: Genesis 2: 15-25

Wat voor soort tekst is het?

Soms zeggen mensen: geschiedenis. En dat klopt. Maar het geen gewone geschiedenis tekst. Het gaat over de mens of over Adam maar in het hebreuws is dat gewoon hetzelfde woord. Adam heet dus mens. Daaraan kun je al merken dat het geen gewone geschiedenis is. De Bijbel vertelt ons over de allervroegste geschiedenis, maar de Bijbel doet het zo dat het tegelijk ook over ons gaat. Immers wij zijn ook mensen. Adam zijn naam betekent mens, maar dat woord lijkt in het hebreuws weer op aarde. Zodat nog eens heel duidelijk wordt dat de mens onderdeel is van de schepping. Wij zijn schepselen en we horen bij de aarde.

We kunnen nog veel meer bijzondere dingen uit deze en andere soortgelijke teksten halen. Het zijn teksten die tegelijk iets zeggen over de vroegste geschiedenis en tegelijk ook iets over ons, soms met bijzondere taal, soms met een bepaalde structuur, soms met bepaalde beelden. Steeds leren we niet alleen iets over vroeger, maar ook over de mensheid of de aarde zoals we die nu nog steeds kennen. Iemand heeft deze manier van geschiedenis schrijven ook wel 'profetische geschiedschrijving' genoemd. Je kan het ook simpelweg 'oergeschiedenis' noemen. Je komt dit soort teksten namelijk vooral tegen aan het begin van de Bijbel in de hoofdstukken 1 – 11 in Genesis.

Hierboven werd al gezegd: dit is een tekstsoort die we niet automatisch herkennen. Dat komt omdat we tegenwoordig eigenlijk, behalve dan in de Bijbel, zulk soort teksten niet meer tegenkomen. Wat belangrijk is als je deze teksten leest is dat je ook steeds bedenkt: dit gaat niet alleen over toen, dit gaat ook over mij, nu. Dan ga je heel anders aankijken tegen Adam, de mens. Maar vooral dan ga je ook zien dat het geduld en de genade die de Heere voor Adam en Eva heeft, dat Hij die ook voor jou heeft.

Vragen:

Kun je redenen bedenken waarom God ons de vroegste geschiedenis zo vertellen laat en niet bijvoorbeeld op de manier van een krantenartikel of een biologieboek?

Lees Genesis 2: 24. Wat betekent het voor je dat dit niet alleen voor Adam en Eva geldt, maar voor iedereen die getrouwd is? Wat kun je hieruit leren dat nog steeds voor nu geldt? Kun je concluderen dat omdat Adam en Eva een stel waren, iedereen dus moet trouwen (denk aan dat Jezus)?

We gaan naar een tweede soort tekst

We lezen Psalm 28.

De psalmen in de Bijbel zijn voorbeelden van liederen of gebeden. Het is ook poëzie, een gedicht dus. Net zoals wij ook liederen zingen, die tegelijk meestal ook gedichten zijn. Je kunt zien dat het een gedicht is door bijvoorbeeld te kijken naar herhaling (zo werkt poëzie in het Hebreeuws namelijk): zie bijv. vers 4.

Wat zo mooi is aan de Psalmen is dat het reacties van mensen zijn op wat God doet of soms ook klachten over wat God niet doet. In de Bijbel wordt niet alleen verteld dus over wat God doet, maar ook over hoe mensen het daar soms moeilijk mee hebben, over hoe mensen blij zijn met God, over de vragen die ze hebben, over hun boosheid, angst en schuld. Zo helpt God ons om te verwoorden wat we voelen. Zo helpt God om ons te troosten met de gedachte dat we niet alleen zijn als we ons zo of zo voelen. Zo helpt God ons ook met de gedachte dat ook die rauwe emoties er in het leven van een gelovige dus kunnen zijn. Zo helpt God ons om Hem te prijzen en te loven met liederen en muziek.

Extra mooi wordt het als je bedenkt hoe vaak Jezus ook teruggrijpt op de Psalmen. Je mag ze lezen vanuit je geloof in Jezus.

Dan komen sommige dingen ook in een ander perspectief te staan. Bijvoorbeeld de verzen 4 en 5 (zulke verzen kom je ook in andere Psalmen tegen): een gebed om straf of soms zelfs vernietiging van vijanden. Dat lijkt direct in tegenspraak met wat Jezus zegt: heb je vijanden lief.

Allereerst is het goed om te bedenken: wat voor soort tekst is dit? Het zijn gebeden en liederen van mensen. We krijgen hier dus geen instructies om vijanden te lijf te gaan. Nee, we horen iemand in zijn nood het uitroepen tot God. En daar horen soms ook wraakgevoelens bij t.o.v. de mensen die je belagen. Die gevoelens hebben wij soms ook. Wat moet je daarmee doen. De dichter neemt het recht niet in eigen hand. Hij gaat ermee naar God. Hij laat de wraak aan God. Dat zou al heel veel geweld schelen, als mensen dat zouden doen; de wraak aan God laten. Maar kijk je naar Jezus, dan worden zulke verzen nog veel rijker. Want wat deed Jezus? Hij stierf voor Zijn vijanden. En Hij maakte vrienden van Zijn vijanden. Hij droeg hun straf. Wat wij niet kunnen, van onze vijanden vrienden maken dat kan Jezus wel. En in dat licht mag je deze verzen dus ook bidden. Dat Jezus de terechte woede van God over het door mensen begane kwaad op zich heeft genomen. En dat er dus voor de ergste zondaren nog redding mogelijk is. Pas dan wordt het namelijk echt anders. Anders blijven we gevangen in de cirkel van wraak en vergelding.

Lees de psalmen dus ook steeds met het oog gericht op Jezus.

Nog zo'n voorbeeld uit deze Psalm. Aan het begin van de Psalm worstelt David, de dichter, met dat God niet lijkt te luisteren naar zijn gebeden. Dat kunnen wij ook hebben. Denk je dan aan Jezus, dan krijgt de Psalm nog een extra dimensie. Toen Jezus aan het kruis hing, was het ook stil, de duisternis daalde over Hem neer, God Zijn Vader was ver weg. Daarin droeg Hij tot op de bodem ons menselijke bestaan, ook het gevoel dat we kunnen hebben dat God niet luistert, ja bij Jezus ging het zelfs dieper de duisternis in dan bij ons. Daarin nam Hij onze plaats in zodat wij door geloof in Hem mogen weten, dat God ons zal horen en we nooit meer door God verlaten zullen worden. Ookal kunnen we best het gevoel van Koning David herkennen. We mogen tegelijk door Jezus weten, dat we nooit verlaten zullen worden, zelfs al voelt het soms wel zo. En dan kunnen we ook met vreugde het tweede deel van de Psalm meezingen. Soms zing je dat tweede deel omdat je dat nu zelf ook zo ervaart. Soms zing je dat tweede deel als manier om je vast te houden aan het geloof dat je door Jezus zult delen in Gods vreugde ookal ben je zelf nu niet blij. Zo helpt God ons door de psalmen om op Hem te blijven vertrouwen.

Vragen:

Er wordt wel gezegd: bij de Psalmen kijk je de heiligen in hun hart. Wat heb je daaraan in je eigen geloofsleven.

Wat uit Psalm 28 herken je in je eigen leven?

Waar in Psalm 28 herken je iets uit het leven van Jezus? Hoe helpt jou dat?

Nog een soort tekst. We lezen samen een stukje uit het Bijbelboek Openbaring. Openbaring 4 Ook weer een tekst die we niet zo makkelijk herkennen. De soort tekst heet 'Apocalyptiek'. In de Bijbel kom je het bijvoorbeeld tegen in Daniël en Openbaring. We kennen, behalve uit de Bijbel, deze teksten in onze tijd niet zo meer. Dat was in de tijd van Jezus en daarvoor wel anders. Toen had je veel meer van dit soort teksten. Ik denk dus ook dat de eerste mensen die Openbaring lazen dat veel gemakkelijker begrepen omdat ze automatisch wisten waar ze op moesten letten, zoals wij dat nu bijvoorbeeld ook bijna automatisch weten als we een gedicht lezen. Maar waar moeten wij op letten, als we niet zo bekend zijn met dit soort teksten?

Wat het meeste helpt is niet om direct allerlei symbolen, getallen en verwijzingen naar andere gedeelten van de Bijbel of de cultuur van toen uit te leggen. Dat zit allemaal in het Bijbelboek Openbaring. Bijv. het getal 7 is het getal van de volheid. Maar om te beginnen is het het beste als je een meer algemeen beeld hebt.

En dan zijn twee dingen belangrijk bij apocalyptische teksten. Het eerste is dat je steeds moet bedenken dat zulke teksten je met beelden, symbolen en verwijzingen je iets vertellen over de wereld vanuit het perspectief van God. Zoals hier in Openbaring om de gelovigen aan te moedigen, aan te sporen en te troosten, omdat ze te maken hebben met tegenstand en verleidingen. Het tweede is dat je een gevoel moet krijgen over hoe apocalyptische teksten 'werken'. Het is waarschijnlijk het beste te vergelijken met hoe films werken. Daarin gaat de tijd soms ook heen en weer. Er wordt ingezoomd op een detail. En dan weet je dat betekent iets. Er worden met opzet twee scènes na elkaar getoond die heel verschillend zijn maar toch alles met elkaar te maken hebben. In films zitten vaak ook allerlei verwijzingen, naar andere films, naar literatuur, naar dingen uit de samenleving. Al die dingen hebben een functie in wat de film wil vertellen. Zo is het ook met het Bijbelboek Openbaring. Als dit is hoe je het boek moet lezen, dan hoef je dus ook niet allerlei schema's, berekeningen en constructies aan te leggen om er wijs uit te worden. Nee, laat het eerst maar eens op je inwerken, en dan valt je steeds meer op.

Zullen we eens kijken naar Openbaring 4, met dit in ons achterhoofd? Wat zien we? Hoe zou God je daarmee willen aanmoedigen in je geloof?

Een detail, als voorbeeld. In de hemel wordt een troon zichtbaar. Op die troon zit iemand. Dat blijkt de Heere zelf te zijn (vers 8-9). In vers 3 staat dan dat Hij die daar zat, eruit zag als jaspis en sardius. En dat er een regenboog rondom de troon is, die eruit zag als smaragd. Een schitterende verschijning dus met een regenboog die rondom de troon is. In de schittering van de edelstenen zien we iets van de majesteit en glorie van de Heere. De regenboog is het teken van de trouw van de Heere. Dat is wat we zien. Als jij het nu heel moeilijk hebt, en je denkt dat de problemen veel te groot zijn om tegenop te kunnen, dan helpt het om als het ware een blikje in de hemel te kunnen werpen en dan te zien dat de majesteit, schittering en glorie alles overtreft en dat de Heere bovendien trouw is. Je problemen blijven dan misschien bestaan, maar je wordt er zo aan herinnerd dat de Heere groot en trouw is. Voor de Heere zijn jouw problemen niet te groot. Zo helpt de Heere ons ook met zulke teksten tot versterking van ons geloof.

Vragen:

Lees Openbaring 4 nog een keer en stel je voor dat het een scène uit een film is. Welke dingen hebben je aandacht getrokken? Wat denk je dat God ons via Johannes daarmee wil laten weten? Praat daar met elkaar over.

Een laatste soort tekst: Een geschiedenis tekst. We lezen Mattheüs 9: 35-38.

Zonder de tekst nu uit te leggen. Waarom worden ons de verhalen over Jezus verteld in de Bijbel? Omdat we aan Jezus kunnen zien hoe God is. En wat is het dan mooi om te zien hoe Jezus bewogen is met de mensen (vers 36). Zo is God dus. Daarom kwam Jezus als de Goede Herder, om schapen die verstrooid zijn op te zoeken en ze te redden. Zo leren we God kennen als onze Herder.

En denk dan nog eens terug aan de verschillende teksten die we gelezen hebben. In Openbaring wordt God de lof toe gezongen omdat Hij alles heeft geschapen. Dus ook de mens, Adam. Daar hoorden we over in Genesis 2. En hier in Mattheüs zien we de mens. De mens is vermoeid en verstrooid geraakt. Dan komt de ene mens Jezus, die tegelijk God is om een herder te zijn voor zulke mensen. Daar vraagt Koning David ook om in Psalm 28. Kijk maar naar vers 9. En Jezus is die Herder.

Zo heeft de Bijbel een verscheidenheid van soorten teksten (en er zijn nog meer soorten te noemen). Maar in al die soorten teksten heeft de Bijbel die ene boodschap van God die zich bekommert om ons mensen. Hij laat niet varen wat Zijn hand begon!
Amen